ÁLVARO VILA ARAUJO, voceiro do Grupo Provincial Socialista da Deputación de Ourense, en base ao previsto na Lei de Bases Reguladora do Réxime Local, ó artigo 91 e 97, entre outros, da Regulación de Organización, Funcionamento e Réxime Xurídico das Entidades Locais e o Regulamento desta corporación presenta unha **MOCIÓN DO GRUPO PROVINCIAL SOCIALISTA PARA O IMPULSO DOS ITINERARIOS HISTÓRICOS XACOBEOS NON RECOÑECIDOS NA PROVINCIA DE OURENSE**

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

O Camiño de Santiago constitúe un dos principais recursos históricos, culturais e turísticos de Galicia e representa unha importante oportunidade de desenvolvemento económico e social para o rural ourensán.

A provincia de Ourense ocupa, pola súa situación xeográfica e pola súa histórica relación con Portugal, un lugar estratéxico dentro das rutas de peregrinación cara Santiago de Compostela.

Esta cuestión cobra especial relevancia ante a proximidade do **2027, Ano Santo Xacobeo**, unha oportunidade excepcional para reforzar a promoción dos Camiños de Santiago e procurar que o seu impacto turístico, cultural e económico chegue tamén ao interior da provincia e aos pequenos concellos rurais.

A propia Deputación de Ourense recoñeceu esta importancia cando, o **12 de abril de 2024**, impulsou a Comisión de Municipios da Vía da Prata, co obxectivo de coordinar aos concellos, detectar necesidades e potenciar este itinerario como ferramenta de promoción e dinamización territorial.

Nesta provincia existen tamén **itinerarios históricos de peregrinación documentados que non contan actualmente co recoñecemento oficial como Camiños de Santiago**, limitando as posibilidades dos territorios polos que discorren para aproveitar plenamente o seu potencial patrimonial, turístico e económico.

Un dos exemplos máis relevantes é o **Camiño de San Rosendo e da Rainha Santa**, itinerario histórico procedente de Portugal que atravesa os concellos ourensáns de **Lobios, Muíños, Lobeira, Bande, Verea, Celanova, A Merca e San Cibrao das Viñas**, continuando cara Ourense, onde conecta coa Vía da Prata.

Grupo Provincial Socialista
socialistaourense@gmail.com
Rúa do Progreso, 32 2º Andar. 32003 Ourense / **Teléfono** 988 31 79 80 / CIF V32244345
@PSOEOurense

Diputación Provincial Ourense. Copia electrónica auténtica documento papel. CSV: 163363754225252772 31 LIBRO XERAL DE ENTRADAS 2026044356 10/09/2026 09:23:49

Outro dos casos atopámolo en **Vilardevós**, onde existe unha variante histórica transfronteiriza vinculada ao **Camiño Mozárabe Portugués da Vía da Prata**, procedente do norte de Portugal e documentada a través de diferentes estudos e fontes históricas.

O itinerario procedente do ámbito de **Vinhais e Segirei** atravesa territorio de Vilardevós por diferentes núcleos de poboación e continúa posteriormente cara Verín, formando parte das históricas vías de comunicación entre Portugal e a comarca de Monterrei.

A vinculación deste territorio coas peregrinacións xacobeas conta, ademais, con importantes elementos históricos e patrimoniais.

Na parroquia de **San Pedro de Osoño** existiu a **Encomenda de Osoño, vinculada á Orde de San Xoán de Xerusalén ou Orde de Malta**, relacionada historicamente coa asistencia e protección dos peregrinos.

Neste territorio existiu tamén un **hospital de peregrinos**, cuxa memoria permanece na toponimia local a través do núcleo denominado **O Hospital**.

A documentación histórica acredita igualmente o tránsito de peregrinos cara Santiago por este territorio, reforzando a necesidade de estudar e delimitar adecuadamente este itinerario histórico.

No caso de Vilardevós existe, ademais, unha circunstancia administrativa especialmente relevante.

O trazado histórico está recollido no **planeamento urbanístico municipal**, polo que as actuacións afectadas polas determinacións de protección correspondentes deben cumprir os condicionantes patrimoniais e contar, cando proceda, cos informes ou autorizacións de Patrimonio.

Porén, cando se pretende acceder ás axudas vinculadas á **Área de Rehabilitación Integral dos Camiños de Santiago**, esta variante non se atopa dentro do ámbito oficialmente recoñecido, quedando fóra das posibilidades de financiamento vinculadas a esta figura.

Prodúcese así unha situación que cómpre abordar. **O trazado comporta obrigas e condicionantes de protección patrimonial, pero non permite acceder ás mesmas oportunidades e instrumentos de apoio vinculados aos Camiños oficialmente recoñecidos.**

Ademais, este itinerario histórico atravesa diferentes núcleos de poboación do municipio, polo que a súa recuperación e posta en valor podería convertelo nun importante **eixo turístico e de dinamización económica para Vilardevós**,

socialistaourense@gmail.com

Rúa do Progreso, 32 2º Andar. 32003 Ourense / **Teléfono** 988 31 79 80 / CIF V32244345

@PSOEOurense

Diputación Provincial Ourense. Copia electrónica auténtica documento papel. CSV: 163363754225252772 31 LIBRO XERAL DE ENTRADAS 2026044356 10/09/2026 09:23:49

conectando patrimonio, aldeas, paisaxe e a histórica relación transfronteiriza con Portugal.

Xunto a estes itinerarios existe outro trazado histórico procedente de Portugal que conta tamén con documentación vinculada á peregrinación xacobea.

Trátase do itinerario que, procedente de **Vilar de Perdizes**, entra en Galicia pola **Xironda**, continúa por **Lucenza e Xinzo de Limia** e enlaza posteriormente cos itinerarios xacobeos cara a Santiago.

A vinculación histórica de Vilar de Perdizes coa peregrinación está documentada, entre outros elementos, pola existencia dun **antigo hospital destinado á acollida de peregrinos que se dirixían a Santiago de Compostela**, reforzando o interese de estudar e documentar o trazado histórico deste corredor transfronteirizo.

Estamos, polo tanto, ante distintos exemplos dun patrimonio histórico que merece ser investigado, protexido e aproveitado como recurso para o desenvolvemento territorial.

Non se trata de crear novos camiños artificialmente nin de asumir competencias que corresponden á Xunta de Galicia. Trátase de **investigar, documentar e acreditar itinerarios históricos existentes**, prestando aos concellos o apoio necesario para que poidan promover, cando exista base histórica suficiente, o seu eventual recoñecemento.

A propia **Lei 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia**, establece no seu artigo 73.3 a posibilidade de recoñecer como Camiño de Santiago aquelas rutas das que se documente e xustifique convenientemente a súa historicidade como rutas de peregrinación a Santiago de Compostela e a súa influencia na conformación do territorio.

Para acreditar estes requisitos resulta necesario desenvolver un traballo técnico que inclúa, segundo as características de cada itinerario, a **investigación en arquivos e fontes históricas, recompilación bibliográfica e documental, estudo da cartografía histórica, identificación do patrimonio xacobeo asociado, análise da toponimia, delimitación e xeorreferenciación dos trazados e elaboración dunha memoria histórica e técnica final** que permita fundamentar a solicitude de recoñecemento ante a administración competente.

A realización destes traballos pode superar a capacidade técnica e económica dos pequenos municipios. Neste ámbito, a Deputación Provincial de Ourense, como administración de cooperación e asistencia aos concellos, pode

Diputación Provincial Ourense. Copia electrónica auténtica documento papel. CSV: 163363754225252772 31 LIBRO XERAL DE ENTRADAS 2026044356 10/09/2026 09:23:49

desempeñar un papel fundamental mediante os seus propios medios técnicos e a colaboración con **universidades, arquivos, especialistas, entidades de investigación e asociacións xacobeas**.

Se a Deputación xa apostou pola coordinación e promoción da Vía da Prata, consideramos necesario ampliar esa visión e apoiar tamén aos territorios que dispoñen de itinerarios históricos de peregrinación pendentes de estudo, delimitación ou recoñecemento.

Facelo **ás portas do Ano Santo Xacobeo 2027** representa, ademais, unha oportunidade para reforzar a posición da provincia de Ourense dentro do fenómeno xacobeo e conseguir que os seus beneficios turísticos, culturais e económicos se estendan a novos territorios do rural provincial.

Por todo o exposto, o Grupo Provincial Socialista presenta as seguintes **PROPOSTAS DE ACORDO**

PRIMEIRO. Instar á Deputación Provincial de Ourense a impulsar e financiar, con cargo aos seus recursos e programas de cooperación municipal, a elaboración dos **estudos históricos e técnicos necesarios para acreditar os itinerarios históricos de peregrinación non recoñecidos oficialmente**, incluíndo a investigación documental e arquivística, cartografía histórica, inventario do patrimonio asociado, análise toponímica, delimitación e xeorreferenciación dos trazados e elaboración das memorias técnicas necesarias para fundamentar, cando proceda, a solicitude do seu recoñecemento ante a Xunta de Galicia.
Estes traballos poderán desenvolverse mediante **medios propios da Deputación ou mediante convenios, encomendas ou outras fórmulas de colaboración con universidades, entidades de investigación, arquivos, especialistas e asociacións xacobeas**, evitando que o custo destes estudos recaia exclusivamente sobre os pequenos concellos afectados.

SEGUNDO. Incorporar inicialmente a esta actuación provincial o **Camiño de San Rosendo e da Rainha Santa**, a **variante histórica de Vilardevós vinculada ao Camiño Mozárabe Portugués da Vía da Prata** e o **itinerario histórico procedente de Vilar de Perdizes que entra en Galicia pola Xironda e continúa por Lucenza cara a Xinzo de Limia**, co obxectivo de completar a

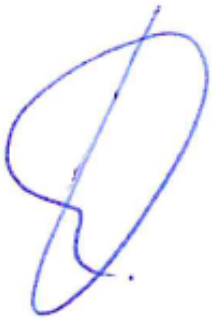
Diputación Provincial Ourense. Copia electrónica auténtica documento papel. CSV: 163363754225252772 31 LIBRO XERAL DE ENTRADAS 2026044356 10/09/2026 09:23:49

documentación necesaria para determinar a súa historicidade, delimitar os seus trazados e impulsar a súa posta en valor turística e patrimonial, aproveitando especialmente a oportunidade que representa o **Ano Santo Xacobeo 2027**.

TERCEIRO. Instar á **Xunta de Galicia** a colaborar coa Deputación Provincial e cos concellos afectados na análise dos estudos e da documentación resultante e, cando se acrediten os requisitos establecidos no **artigo 73.3 da Lei 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia**, iniciar ou impulsar o procedemento correspondente para o seu eventual recoñecemento como Camiños de Santiago.

En Ourense, a 10 de setembro de 2026.

Asinado: **ÁLVARO VILA ARAÚJO**

SR. PRESIDENTE DA DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE OURENSE

Grupo Provincial Socialista
socialistaourense@gmail.com
Rúa do Progreso, 32 2º Andar. 32003 Ourense / **Teléfono** 988 31 79 80 / CIF V32244345
@PSOEOurense

Diputación Provincial Ourense. Copia electrónica auténtica documento papel. CSV: 163363754225252772 31 LIBRO XERAL DE ENTRADAS 2026044356 10/09/2026 09:23:49